

מאיר, שהמפלת בהמה חיה ועוף כבר נפטר הרחם ואין הבא אחריו בכור לכהן:

אין הוא פוטר את הרחם עד שיהא בו — בזה שפטר את הרחם — מצורת ארם.

מוסיפה המשנה לפרש את הבכורים לנחלה שאינם בכורים לכהן:

ד. המפלת סנדל [עובר שאין לו צורת פנים], ה. או שליא שודאי יש ולד בתוכה אלא שנימוח, ו. או שפיר [עור של ולד] מרוקם. כלומר, שכבר התחילה צורת הולד להירקם. (4) ז. והיוצא רובו (5) כשהוא מחותך:

הרי הבא אחריהם בכור לנחלה משום שעל הקודמים לו אין לב אביו דוה, ואין בכור לכהן, שכבר נפטר הרחם.

ח. מי שלא היו לו בנים, ונשא אשה שכבר ילדה וילדה לו, ונמצא שהוא בכור לאביו ואינו פטר רחם לאמו —

ט. ואפילו ילדה את בנה הקודם בעודה שפחה, ונשתחררה ונישאת לו וילדה.

י. או שילדה אותו בעודה גויה ונתגיירה ונישאת לו, ומשבאת לישראל ילדה —

הרי זה שילדה לו לאחר השחרור והגירות הוא בכור לנחלה שהרי בכור הוא לאביו, ואין בכור לכהן שהרי כבר ילדה, ואף שהלידה הקודמת היתה בהיותה שפחה או גויה. (6)

רבי יוסי הגלילי אומר:

ם ילדה בעודה גויה (7) ונתגיירה ונישאת לו

שם מה שכתב בזה.

4. בנדה כה א מבואר, כמה יירקם הולד להיחשב שפיר מרוקם.

5. אבל אם יצא הראש לבד כשהוא מחותך, לא פטר את הרחם, והבא אחריו בכור אפילו לכהן. רש"י.

וכתבו על זה התוספות, שמחלוקת היא בנדה כט א, ולרבי יוחנן אפילו ראש מחותך לבד פוטר את הרחם.

6. נתבאר על פי מסקנת הגמרא.

7. נתבאר על פי הנראה מרש"י, שלא בא רבי יוסי לחלוק אלא על היולדת בהיותה גויה ולא על היולדת בהיותה שפחה. ומיהו אפשר דלאו דוקא הוא, וכך משמע בפשוטו מדברי הגמרא לקמן מז א.

פרשת כי תצא על הפסוק "כי את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים", את בן האהובה: כיון שיצא ראשו ורובו מחיים פוטר את הבא אחריו מן הבכורה. על פני בן השנואה: אף על פי שבן הבכור לשנואה.

וביאר שם את כוונת הספרי, שהכתוב הזהיר שלא לבכר את בן האהובה אף במקום שהיה צד לבכרו, וכגון שישבו על המשבר כאחת, ויצא ראשו ורובו של בן השנואה תחילה וחזר למעי אמו, ובתוך כך נולד לגמרי בן האהובה, והיה מקום בסברא לבכר את בן האהובה משום שיצא כולו קודם לבן השנואה, והשמיענו הכתוב שלא יבכרנו.

ובהערות הנדמ"ח דקדקו לפי זה את לשון הפסוק "וילדו לו בנים האהובה והשנואה והיה הבן הבכור לשניאה", כי באמת ילדה תחילה האהובה, אלא שהבכור היה של השניאה.

ומיהו נתקשה שם במהריט"א: למה נקט הספרי ראשו ורובו, שהרי בראשו לבד די, ראה